

2024-09-11

Myndigheten för familjerätt och
föräldraskapsstöd
Anneli Stefansson
anneli.stefansson@mfof.se
Dnr AD 2023–711

Remissvar: Förslag till Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöds allmänna råd (HSLF-FS 2025:XX) om socialnämndens ansvar för frågor om vårdnad, boende och umgänge

Dnr AD 2023–711

Stiftelsen Allmänna Barnhusets uppdrag är att utveckla och stötta metod- och kunskapsutveckling i syfte att stärka barn och ungdomar i socialt utsatta situationer. Stiftelsen har tagit del av myndighetens förslag till allmänna råd (HSLF-FS 2025:XX) om socialnämndens ansvar för frågor om vårdnad, boende och umgänge, och lämnar i detta remissvar våra synpunkter i frågor som rör barns rättigheter.

Sammanfattning

Stiftelsen Allmänna Barnhuset ställer sig positiv till att myndigheten för samman flera allmänna råd som stöd för handläggning i en rad frågor som rör vårdnad, boende och umgänge. Det underlättar för socialnämnder. Det är positivt att förslagen till allmänna råd är fylliga och samtidigt precisa. Stiftelsen ser gärna fler ska-formuleringar i de formuleringar som rör kontakter som ska tas med föräldrar och barn. Formuleringar med 'bör' beaktar inte tillräckligt den kunskap som finns om familjer i svår konflikt efter separation, att det är familjer där det inte sällan förekommit våld samt belastningar som missbruk och psykisk ohälsa. Genom 'ska'-formuleringar kan barnets bästa bättre tillgodoses. Nedan görs nedslag i några exempel, men då formuleringen upprepar sig, gäller Stiftelsens synpunkt vid såväl samarbetsamtal, avtal och utredningar.

De allmänna råden påtalar nämndens åtagande att få svar på om det förekommit våld och andra utsattheter. Stiftelsen har i utvecklingsarbetet *Samverkansteam – stöd till barn och föräldrar i samband*

*med separation*¹ prövat frågeformuläret DOORS som undersöker dessa frågor genom ett evidensbaserat frågeformulär riktat till förälder. Att använda sig av ett utprövat verktyg ger ökad rättssäkerhet. Stiftelsen rekommenderar att utprövade frågorna ställs systematiskt genom att använda ett utvärderat verktyg, det ökar förutsättningarna för att besluten som fattas bygger en bas framåt där barnet är tryggt.

Vidare påtalar Stiftelsen att den planering som de allmänna råden framhåller i syfte att ge barn goda förutsättningar att framföra sina åsikter inom ramen för utredning, även ska gälla i kontakt med barn i samband med avtal och samarbetsamtal. Även i dessa kontexter bör avvägningar göras rörande när och hur det är lämpligt att genomföra samtal med barnet och hur möten med barnet bör utformas för att öka barns delaktighet och säkerställa att de stöttas och skyddas i delaktigheten.

Kommentarer på förslag

Samarbetsamtal enligt 6 kap. 18 § föräldrabalken och 5 kap. 3 § socialtjänstlagen

Inför samarbetsamtal initierat av förälder

Innan samarbetsamtal inleds bör socialnämnden fråga föräldrarna, var och en för sig, om det förekommer eller har förekommit hot, våld eller andra övergrepp inom familjen. Nämnden bör även fråga om det förekommer eller har förekommit missbruk, psykisk ohälsa eller någon annan problematik i familjen.

Om det har framkommit något av de förhållanden som anges i första stycket, bör socialnämnden överväga om säkerhetsåtgärder behöver vidtas vid samarbetsamtal eller om framkomna uppgifter medför att det är olämpligt att påbörja sådana samtal.

Stiftelsen efterfrågar tydligare vägledning i vikten av att undersöka om det förekommit våld eller förekomst av annan svår problematik. Dels ökad tydlighet att det ska undersökas, men också hur detta effektivt kan göras. Forskning visar att dessa belastningar är vanligt förekommande i de familjer som söker samhällets stöd och det är därför av vikt att barn och deras föräldrar får stöd i att leva fritt från våld. Att understryka vikten av att detta undersöks inom ramen för samarbetsamtal föreslås därför formuleras tydligare. Här är 'ska'-formuleringar därför något som Stiftelsen efterfrågar. Även formulering om att 'socialnämnden ska överväga säkerhetsåtgärder' är att rekommendera framför 'bör'. Detta särskilt då 'överväga' redan inbegriper en osäkerhet.

Stiftelsen har i utvecklingsarbetet *Samverkansteam – stöd till barn och föräldrar i samband med separation* prövat frågeformuläret DOORS som undersöker frågor som rör varje förälder och barns

---

¹ [Barn i vårdnadstvister och separationer - Stiftelsen Allmänna Barnhuset \(allmannabarnhuset.se\)](#)

utsattheter. Att använda ett verktyg är ett effektivt hjälpmedel att få välformulerade frågor ställda som är utformade för att få syn på belastningar och även hur de påverkar varje person i den separerade familjen. DOORS har sedan Stiftelsen prövade verktyget även utvecklats för barn samt utvärderats. Att använda sig av ett evidensbaserat verktyg ger ökad rättssäkerhet och därmed förutsättningar att ge ökad trygghet för barnet.

Barnets delaktighet

Barnet bör få delta i samarbetsamtal, med eller utan föräldrarna, om det inte är olämpligt.

Samtalen bör ha en tydlig struktur. De bör inriktas på att ge barnet

- information med utgångspunkt från dess förutsättningar och behov, och
- möjlighet att berätta om sin tillvaro och framföra sina åsikter.

Socialnämnden bör fråga barnet

- om det förekommer eller har förekommit missbruk, psykisk ohälsa eller någon annan problematik i familjen,
- om barnet utsätts eller har utsatts för hot, våld eller andra övergrepp eller på något annat sätt far eller har farit illa,
- om någon i familjen förutom barnet utsätts eller har utsatts för hot, våld eller andra övergrepp, och
- om barnet har bevittnat hot, våld eller andra övergrepp inom familjen.

Stiftelsen erfar att barn i en samtalssituation kan ha svårt att förmedla sin situation. Det är också ofta så att barnet är lojalt med föräldrarna eller befarar konsekvenser om de svarar sanningsenligt. Dessa omständigheter framträder inte i formuleringarna. Stiftelsen saknar formuleringar som gör att fler metoder än enbart samtal kan behövas för att ta del av barnets situation och eventuella åsikter. För detta kan behövas flera möten och fler tillvägagångssätt för att skapa ett förtroendefull kontakt med barnet.

Stiftelsen erfar att de allmänna råden behöver understryka att socialnämnden behöver beakta vad barnets berättelse kan få för konsekvenser för barnet. Detta föreslås framgå i de allmänna råden, att samtal och övrig kontakt med barnet kan få följder för barnet och de behöver socialnämnden beakta och planera i syfte att barnet är tryggt såväl före, under och efter kontakten med socialnämnden. Barnet ska skyddas och stöttas i sin delaktighet.

Därutöver saknas påpekande om att när våld eller andra övergrepp framkommer ska en orosanmälan göras.

Utredning enligt 6 kap. 19 § föräldrabalken

Utredningsplan

Utredningen bör inledas med att dess genomförande planeras. Planeringen bör omfatta

- vad som ska klargöras i utredningen,
- när och hur det är lämpligt att genomföra samtal med barnet,
- hur möten med barnet bör utformas så att barnet ges goda förutsättningar att framföra sina åsikter,
- när och hur enskilda eller gemensamma samtal bör genomföras med föräldrarna,
- hur ett behov av tolk eller kommunikationsstöd bör tillgodoses,
- vilka nya partner och referenspersoner som behöver kontaktas samt syftet med kontakterna,
- vilka registeruppgifter som bör hämtas in, och
- när utredningen beräknas vara slutförd.

Stiftelsen ser positivt på ovanstående formulering som understryker att mötet med barnet bör utformas så att barnet ges goda förutsättningar att framföra sina åsikter. En sådan ambition och omsorg i kontakt med barn bör gälla även i kontakt med barn vid samarbetsamtal och avtal.

Utredningsrapport vid utredning enligt 6 kap. 19 § föräldrabalken

Om barnet

/.../

Av utredningsrapporten bör det även framgå vilken bild utredaren har av barnet.

Den avslutande meningen ger inte tillräcklig vägledning, begreppet 'bild' är för oprecist. Här behövs mer vägledning vad som avses att utredaren ska förmedla. Detta för att säkerställa att förutsättningar för en rättssäker handläggning är goda.

Umgängesstöd enligt 6 kap. 15 c § föräldrabalken

Beslut från domstol

Efter att socialnämnden har fått ett beslut om umgängesstöd från domstolen bör nämnden så snart som möjligt utse en lämplig person för uppdraget att vara umgängesstöd. Därefter bör nämnden så snart som möjligt verkställa beslutet.

Lämplighet

Socialnämnden bör, med samtycke från den som planeras att bli utsedd som umgängesstöd, hämta in uppgifter om denne från nämndens register och polisens misstanke- och

belastningsregister. Socialnämnden bör överväga om det finns skäl att hämta in uppgifter från referenspersoner för att bedöma den tilltänkta personens lämplighet.

Stiftelsen efterfrågar att krav på lämplighet definieras. Att utgöra ett stöd vid umgänge innebär ofta att delta vid umgänge med en förälder som barnet inte har en trygg relation till av olika skäl. Att medverka till att barnet kan bygga upp en trygg relation till föräldern är ett uppdrag som kräver att umgängesstödjaren har en god grundkompetens som innefattar kunskap om föräldraskap, kris och olika utsattheter. Därmed skulle en grundexamen såsom socionom eller likvärdig utbildning samt med erfarenhet från socialt arbete, vara en lämplig bakgrund som borde efterfrågas.

Ärendet har beretts av Marianne Gabrielsson

Stockholm 2024-09-11

Anne-Marie Brodén

Ordförande

Cecilia Sjölander

Generalsekreterare